

INTERLANGUAGE

AMERICAN ★
ESPERANTIST

Linguistic Charlatans Retard
World Communication

Bodmer's "Loom of Language"
Esperantist Review

Somewhere in North Africa
Esperanto Aids Yank

Official Organ of the Esperanto Association of North America

NOVEMBER - DECEMBER, 1944

Twenty-five Cents

Address communications to:

AMERICAN ESPERANTIST

Vol 59

G. ALAN CONNOR, *Editor*

Nos. 7-12

114 West 16th Street

New York 11,

N. Y.

Associate Editors: Dr. W. Solzbacher, Joseph Leahy, Doris Tappan Connor, Pauline Knight. *China:* The Very Rev. Dr. John B. Kao. *Eire:* Lorcán O hUiginn, P.C.T.

CONTENTS — ENHAVO

Linguistic Charlatans	<i>Editorial from "Renovigo"</i>	49
"The Loom of Language" — Review	<i>W. Solzbacher, Ph.D.</i>	50
Esperanto and International Institutes		54
Somewhere in North Africa	<i>T/4 Francis H. Sumner</i>	55
Notice to Members and Subscribers		56
Esperanto in Action		57
The Editor's Desk		58
President's Letter	<i>Dr. Cecil Stockard</i>	59
EANA Honor Roll		60
La Voko de la Horo	<i>W. Solzbacher</i>	61
Dr. Cecil Stockard Vizitis Nov-Jorkon	<i>Pauline Knight</i>	63
Triangulo de la Morro	<i>W. Solzbacher</i>	64
Deka Brazila Kongreso de Esperanto	<i>Doris T. Connor</i>	67
Seeds Before Harvest	<i>Armin F. Doneis</i>	67
Mallonga Historio de Esperanto	<i>Ernest Dodge</i>	68
Soldatoj Lernas Esperanton en Italujo	<i>Kaporalo D. Jagerman</i>	70
Nekrologo — Edwin C. Reed		71
Esperanto Kroniko		71
Vera Esperantisto	<i>Pastro Johano B. Kao</i>	72
"La Piceoj" — Poemo	<i>Traduko de Fred L. Wharff</i>	72

American Esperantist is published bi-monthly, for the Esperanto Association of North America, by the Esperanto Institute for Interlanguage.

Make Checks Payable to Order of the Editor — *G. Alan Connor.*

Twenty-five Cents per Copy — \$1 per Year

AMERICAN ESPERANTIST

Vol. 59

NOVEMBER-DECEMBER, 1944

Nos. 7-12

LINGUISTIC CHARLATANS

A timely editorial, translated from the original Esperanto in the Mexican Esperantist magazine, "*Renovigo*", May 1944, Jesus Amaya, Editor.

People in general like novel-
ties, especially if these flatter
their shallow feelings, as for ex-
ample their indolence whether
mental or material. The charla-
tan is not a new species of man
— he certainly appeared with the
first sparks of civilization — and
the picturesque spellbinder always
offered wonderful things, easily
attainable at little cost. But he
never stayed around until his cli-
entele recovered their senses and
understood that they had been
deceived.

In linguistic affairs it happens
this way: Some one or other, suf-
ficiently audacious and unscrupu-
lous, advances pretensions to hav-
ing invented a *new* international
auxiliary language. By means of
brilliant and facile words he col-
lects a group who will give atten-
tion and even give credence to
his assertions. The disillusion-
ment, the awakening, will surely,
come, but not soon enough to
prevent the lie from causing seri-
ous mischief and disadvantage.

For several centuries men con-
cocted various linguistic projects,
searching for the much-needed
auxiliary language. Of these pro-
jects, all devised from national

tongues brought negative results,
thus proving that a neutral inter-
language was needed. Conse-
quently, many attempts were
made with artificial interlanguage
projects up to the advent of Es-
peranto. Since then this linguistic
production of Zamenhof has
proven itself, *successfully*, through
a half-century of thorough test-
ing.

The human race already has
the international auxiliary lan-
guage to which it aspired —
proven and used by peoples
throughout the entire world *It
only remains for those who love
humanity to learn it.* All should
energetically condemn the "in-
ventors" who propose the lan-
guage of a powerful empire as
the solution; these are ridiculous
charlatans.

(Likewise, the crafty meddlers
stimulated by some "international
auxiliary language" dilettante,
who spawn schismatic bastard
projects like Ido, Dodo, Lala
and Olingo, brought into the
world only to die of inanities.
These also are charlatans.)

But we err in our estimate:
Considering the urgent need for
the interlanguage in communica-

tion, and the fact that Esperanto is the one living, successful, world-wide interlanguage — already a “going concern” in every corner of the globe — these “in-

ventors” and meddlers are despicable conspirators against world-wide understanding and interchange.

—From “*Renovigo*”, *Mexico City*

THE LOOM OF LANGUAGE

W. SOLZBACHER, PH.D

The Loom of Language. By Frederick Bodmer. Lancelot Hogben, Editor. 692 pp. New York, 1944: W. W. Norton & Co.

Many persons have bought “*The Loom of Language*” (see “*American Esperantist*,” May-June 1944); I wonder, however, how many have read it. It is fascinating for those who have been lifelong professionals or amateurs of language studies, but it certainly does not succeed in fulfilling the author’s promises as far as beginners are concerned. “Many people who have little or no knowledge of foreign languages would like to have more; and many would study them, if they were not discouraged by the very poor results which years of study at school or in college produce. One thing ‘*The Loom of Language*’ aims at doing is to show that there is no real reason to be discouraged.” I am pretty sure that 99% of the linguistic novices who take “*The Loom*” into their hands will come to the opposite conclusion. If they get

to page 30, they are likely to respond to Mr. Bodmer’s advice: “The reader who is on the lookout for a bright book for the bedside will do well to give it the go-by or drink an old-fashioned before getting down to it.”

There is nothing new about the “helpful tricks which emerge from a comparative study of language as a basis for promoting a common language of world citizenship,” and the pedagogical value of some of those tricks is doubtful. Reviewing the “*Loom*” in the “*New York Times Book Review*,” Mr. M. M. Mathews remarked with a good deal of common sense: “The remedy is worse than the disease. The time needed by the student to recognize in the German verb ‘zapfen’ the cognate of our English ‘tap’ would likely be more than ample for learning every German word that exhibits all the lingu-

istic 'cussedness' wrapped up in 'zapfen.'"

This journal has already pointed out that "the argument for a constructed interlanguage is well presented" in the book. Mr. Bodmer's haughty criticism of Esperanto will, however, hardly convince anybody who has seriously studied the structure of that "*masterpiece of logic and simplicity*," as 27 members of the French Academy of Sciences have called Zamenhof's ingenious interlanguage. Criticism of Esperanto in the "Loom" may be boiled down to five categories. Let us briefly examine each of them.

(1) "Unless one is a gourmet, a horticulturist, or a bird watcher, it is difficult to see why a thirty-six-page English-Esperanto dictionary should be encumbered by entries such as artichoke = *artiŝoko*; artichoke (Jerusalem) = *belianto*; nightshade (deadly) = *beladono*; nightshade (woody) = *dolĉamaro* . . . The 'Key to Esperanto' pushes specialization further by listing *kiso* = kiss, and *ŝmaco* = noisy kiss. If I shake a bottle, Esperanto calls it *skui*, but if I shake my friend's hand, it is *manpremi*."

This criticism concerns not so much the language itself as its elementary textbooks, "Keys" etc. I admit that in 22 years of extensive use of Esperanto I have never used *ŝmaco*, *beladono* or *dolĉamaro* and that I could not explain in any language the dif-

ference between the two kinds of nightshade. Unlike Basic English, which lacks words for "buy" and "sell," and for "pears," "peaches" and "plums," Esperanto is a complete language with a precise word for everything. There is no need, however, for teaching beginners highly technical terms which they may never have to use. The traditional Esperanto "Keys" could stand a modernization. They are perfect from the logical point of view, but logic is not the outstanding quality of the average human being. The "Keys" should take into consideration what modern publicity experts have learned about mass psychology. They could drop words not needed in every-day life and list a number of composed words instead. Esperanto words should be given with their endings (people are lazy).

As to "shaking hands," Mr. Bodmer knows that this is a typical Anglicism. Try to use the corresponding word in French (*secouer* or *ebranler*) and see how silly it sounds.

(2) "For 'dog,' one naturally expects '*kano*' (*came* in Italian, *cao* in Portuguese, *chien* in French) corresponding to our adjective 'canine.' In deference to German and Scandinavian sentiment, it is '*hundo*' . . . One of the most international words in daily speech is 'school' (Latin *schola*, Italian *scuola*, French *ecole*, German *Schule*, Swedish

skola). Zamenhof chose '*ler-nejo*.' from an experienced linguist. The original native name (in Papuan, Malay and Javanese) of the

“starchy food” and the palm tree from which it comes is “*sagu*,” its French name is “*sagon*” and its Spanish name “*sagu*.” Could Dr. Zamenhof have chosen a more correct root than “*sagu*” (the -o is the ending)? The English and German word “*sago*” is the “mutilated” form.

Why should one “naturally expect *kano*” for “dog”? The Esperanto word “*kano*” corresponds to the English “cane,” the French “*canne*,” the Spanish “*cana*,” the Italian “*canna*.” The Esperanto word “*bundo*” corresponds to the English “hound,” German “Hund,” Danish “Hund,” Dutch “*hond*.” Why should a Frenchman find it easier to associate “*kano*” with “*chien*” than with “*canne*”? The word “*skolo*” exists in Esperanto in the meaning of “a school of thought” or “a school of art.” Zamenhof did not choose “*lernejo*,” but did choose “*lerni*” for “to learn,” corresponding to the verb as it exists in English, German, Dutch, Danish, Swedish, Norwegian, Icelandic. “*Lernejo*” (“place of learning”) is a derived word and immediately understandable for anyone who knows the Esperanto suffixes. If necessary, “*skolo*” could be used in accordance with rule 15 of the Fundamento.

(3) “‘*Sesono*’ does not mean season, as we might suppose. It means ‘one-sixth.’ So also ‘*fosilo*’ stands for a spade, not for a fossil. Not even the starchy food called *sago* escaped mutilation. Its rightful name was changed to ‘*saguo*’ presumably because ‘*sago*’ (Latin *sagitta*) was badly needed to designate the Esperanto arrow.”

It is hard to believe that the stupid remark about “*sago*” comes

from an experienced linguist. The original native name (in Papuan, Malay and Javanese) of the “starchy food” and the palm tree from which it comes is “*sagu*,” its French name is “*sagon*” and its Spanish name “*sagu*.” Could Dr. Zamenhof have chosen a more correct root than “*sagu*” (the -o is the ending)? The English and German word “*sago*” is the “mutilated” form.

“Season” is in Esperanto “*sezono*.” It is true that “*sesono*” (“*ses*” = six, “*-ono*” = suffix indicating fractions) means one sixth. In Esperanto similarities like “*sesono*” and “*sezono*” are not frequent, much less so than in any natural language. When they occur, as in this case, they can hardly be called a serious inconvenience.

As “*-ilo*” indicates an instrument and “*fos-*” is the root for “to dig,” the Esperanto “*fosilo*” stands indeed for “a spade.” A fossil is in Esperanto “*fosilio*” (Latin “*fossilia*”). Every Esperantist is thoroughly familiar with the suffix “*-ilo*,” so that the likelihood of “*fosilo*” and “*fosilio*” being mixed up is not great.

Some critics consider an Esperanto text from the point of view of immediate comprehensibility for polyglotts who have not studied the Esperanto grammar and the rules for the formation of words. Such immediate comprehensibility is not claimed by Esperanto. Facility of reading, writ-

ing and speaking, not only for polyglotts, but for everybody, after a study of the 16 rules of grammar and the 37 suffixes and prefixes, is the criterion. *In this respect, Esperanto is absolutely unequalled and superior to all national languages, "Basic" projects and other possibilities.*

Bodmer alleges that some Esperanto words, like "nacio" (nation) and "kafjo" (coffee) are "distorted." Phonetic spelling makes some such "distortions" inevitable (see how some words are spelled in Spanish and Italian!). What about Catalan "nacio," Dutch "natie," Russian "nacja," Bulgarian "nacja," Portuguese "nacao"? What about German "Kaffee," Russian "kofe," Danish "Kaffe," Polish "kawa"?

(4) Dr. Bodmer believes that the plural need not be compulsory and that there should be no accusative. No language, however, can do without some kind of a plural. Unless you add to each word a numeral (one, two, several, many) or devise a plural by repetition ("dog = one dog, "dog dog" = several dogs), you need a plural. When a numeral is added, the plural is not needed from the logical point of view. But would a language be easier if the plural were required in some cases and not in others? The Esperanto "du hundo" is just as easy to understand (and just as inaccurate) as the English "two

dog." It is, however, not more difficult to say "du hundoj" and "two dogs," if the plural has to be learned anyway.

Inexperienced Esperantists from English-speaking and Latin countries do sometimes make mistakes in the use of the accusative. In every Western language, some remnants of the accusative are left (in English "I" and "me," "he" and "him," "they" and "them"), and some persons never learn to use "who" and "whom" correctly. The Esperanto accusative has great advantages, making it possible for persons accustomed to languages which use a different word order to express themselves correctly while translating word for word from their own language. When an American or Spaniard sometimes forgets the accusative in Esperanto, that does not prevent him from being understood. After some experience, he will use the accusative automatically.

(5) Lancelot Hogben believes that an "interdictionary" should contain more Greek terms than Esperanto uses. He points out that more and more scientific and technical terms of Greek origin become part of the everyday language. Of course, all Greek words used internationally are simply taken over by Esperanto: *termometro, fotografi, geografio, kromosomo, biologio, televizio, pseŭdonimo, mikrofono*. Dr. Hogben is, however, mistaken if he

believes that the average person has any idea about the meaning of the basic Greek roots. Everybody talks about "paragraphs" and "paratroopers," but who knows that "para" means "around" or "for"? Everybody knows "apostle" and "Apocalypse," but nobody is aware of the fact that "apo" means "from." "Tele" means "far," and "graphein" means "to write." But "to telegraph" is not at all identical with "writing to a person living far away." "Electrical" appliances are not made of "amber," as the Greek word seems to indicate. A "paragraph" is not simply "something that is written around" and "geology" is not "something that is said about the earth." Technical terms are artificial words which receive their meaning not from their Greek etymology, but from a scientific definition on which the scholars agree. The reason for preferring Greek roots is precisely to select elements which are not in general use and have therefore no preconceived meaning. How then

could the vocabulary of the Interlanguage take the knowledge of Greek words for granted, except as far as the technical, scientific and medical terminologies are concerned?

In its criticism of Esperanto, "*The Loom of Language*" has not brought forward any argument that could stand the test of critical analysis. Esperanto is a living language. Its grammatical structure and basic vocabulary have been found sound and adequate in fifty years of practical use throughout the world. Its vocabulary is being constantly developed in accordance with modern needs, and minor changes are possible within the framework of the "Fundamento." There is no need for anybody to try to do Dr. L. L. Zamenhof's work all over again.

"*The Loom of Language*" says on page 448: "To many people the . . . words interlanguage or world-auxiliary (language) are synonymous with Esperanto." *Why not admit that there are good reasons for this?*

Esperanto and International Institutes

The *American Esperantist* was on sale at the Institute of International Relations, when it met at Antioch College, Yellow Springs, Ohio, in July. Eleanor Roosevelt, Harold H. Burton, Norman Thomas, and Pearl Buck, were among the leading speakers. Much interest was shown in Espe-

ranto when the Institute Director, Mr. John Kavanaugh, announced that Dr. W. Solzbacher, one of the principal lecturers, was Associate Editor of the *American Esperantist*. Why not organize the sale of A. E. at other similar institutes and meetings?

SOMEWHERE IN NORTH AFRICA

Esperanto Proves Linguistic "Master-Key"

T/4 FRANCIS H. SUMNER
U. S. Army

When I enlisted in my general hospital unit I had been neglecting Esperanto for some years. However, on learning, at Fort Riley, Kansas, that ours was an overseas outfit, it did not take me long to order some books and begin reviewing in earnest. Unfortunately, it was not possible to practice conversation to any extent. Later I learned that the ability to converse is much more important than read-ability for the Esperantist "traveler." Therefore it should be a great help to belong to an Esperanto group and really learn to use the language.

After our landing in French North Africa, I was delighted to find that we were to set up our ward tents not far from a city of respectable size. Surely I should be able to find an Esperantist there! But the area had not been under Allied control long enough for the International Esperanto League to relist its delegates, so I lacked addresses. But a happy thought came to my rescue. I wrote a classified advertisement in my high school French, and, with major corrections by the charming girl behind the wicket at the office, inserted it in the paper for two days. I had planned to let it run for a week, but the rate was a dollar a day!

The response was surprising. Nine letters filled my box when I next visited town. Now entered the problem of finding my new friends through the maze of crooked streets. Fortunately the Red Cross had a map of the city. Most of the population live in apartment houses, which unbrokenly line all the streets to a height of three to six stories. Shops occupy the street floors. There are some offices in upper stories, but no office buildings as we know them.

One of the most pleasant of my new friends unfortunately lives on a boulevard whose buildings were subsequently declared off-limits to the armed forces. He is a cultured young Frenchman who teaches Latin and Greek in a boys' private school. When I interrupted his study of Arabic one afternoon, he was a bit rusty with his Esperanto, but we managed famously nevertheless.

A young Spanish molder proved to be a very fluent Esperantist when I visited him at his foundry. He is a refugee from the Spanish civil war, as are also a blind young man and his sister who answered my advertisement. As they had done in Spain, they now operate a small school in which blind children are trained to make furniture. Miss A. had also

been president of an Esperanto club in her home city.

My most frequent visits have been with a charming couple whose apartment is up three spiral flights of stairs. Mr. B. is very expert in his use of Esperanto. On several occasions he has regaled me with stories of his life with the Foreign Legion in Morocco, and he has helped me much with his knowledge of the country and its peoples.

Thus through Esperanto I have been able to gain a sympathetic understanding of this foreign land. Quite the opposite is the unfortunate case with a great many of my fellow soldiers. The exasperation caused by lack of understanding translates itself in their minds into impatience with the local inhabitants. It is indeed easy to rationalize ones own shortcoming by blaming the other fellow! But French is difficult for the average American to learn, and conversely, English is difficult for the average Frenchman. Both need easily-learned Esperanto as the neutral middle ground for mutual understanding and appreciation.

Several of my friends confess to having studied a foreign lan-

guage in school for a year or more, but with very little success in lasting results. Would it not be more worth the taxpayers money to have the schools teach Esperanto, which in a relatively short time can be learned well enough to be definitely useful? If it be asked where the teachers are to come from, I should reply that any foreign-language teacher in high school or college can in two or three months learn Esperanto sufficiently well from a manual to teach beginning students. The pronunciation is so simple that even I, who had previously heard very little of the spoken language, could easily understand it when spoken by Frenchmen and Spaniards. But it has much better proved its clarity in many world wide Esperanto congresses and international radio broadcasts.

In the maintenance of peace after this terrible war, every possible means should be employed to unite the world's peoples in a common fellowship of understanding. The neutral international language Esperanto is a finished tool, tested by experience and ready to serve people of good will everywhere.

Notice to Members and Subscribers

All memberships and subscriptions, on record up to August 1, 1944, will be extended four additional months, because our printer was unable to bring out the summer issues of "AE."

ESPERANTO IN ACTION

Another Radio Station uses Esperanto as a regular feature in its language broadcasts. *Station WRJN, Racine, Wisconsin*, from its Milwaukee studios, presents an Esperanto program of music, talk and lessons, every Friday at 2:45 p.m. *Stanley A. Klukowski*, Delegate of the International Esperanto League in Milwaukee, is the teacher and speaker. Mr. Klukowski has already announced an exhibit of Esperanto books, arranged at the Milwaukee Public Library to supplement his talks and lessons. He is an experienced Esperantist, and is also known for his activities among Polish-Americans in Wisconsin.

In the Fiji Islands there is both an acute language problem and considerable interest in Esperanto, according to *Dr. Fred J. Williams*, one of the Delegates of the International Esperanto League in *Suva*. He writes: "I have given addresses, mostly on Esperanto, to the Suva Rotary Club, young people's organizations, teachers' gatherings, etc. Quite a lot of interest in Esperanto as a help in international reconstruction after the war has been displayed here. By invitation of the Government Information Office I gave a broadcast talk on Esperanto from the local radio station." *Dr. Williams* is well-known for his Esperanto activities in Papua before the war.

Merchant Seamen are learning Esperanto in ever increasing numbers, and on all the seven seas. Among recent Esperantist seamen who visited the "AE" office, is *Terence P. Stow, of London, England*. He reports that eight other fellows are studying Esperanto with him on his ship, and that there is increasing interest everywhere in England, in the possibilities of Esperanto for world unification after the war.

Sgt. Forrest J. Ackerman of California, also known as Sergeant "Ack-Ack," recalls that *several movies have used Esperanto*, and he sends us the following item from "Daily Variety," Hollywood, a journal of the show world: "In postwar days, when Hollywood reaches out to snatch the foreign trade, every film lot will sound like a convention of the League of Nations. How about shooting a picture in Esperanto?" How about it, indeed, Hollywood!

Esperanto in postwar tourism is indicated by the initiative of *Mr. Roland W. Ruff*, St. Albans, West Virginia, who has already used Esperanto in the monthly bulletin of the Conservation Commission of W. Va., "*West Virginia Conservation*." It contains an article about Esperanto and Mr. Ruff. Sometime this Fall, Mr. Ruff plans to publish a small pamphlet, "*Pri Okcidenta Virginio*", *Sekcio I*, which will describe West Virginia in general, and give a more detailed account of its State Parks and Forests. He plans to follow this with three more pamphlets. They will be sent to his many Esperanto acquaintances in Iceland, Chile, Brazil, Paraguay, Argentina and Cuba.

Dave Richardson (Daĉjo), Seattle, Wash., estas tradukanta la famkonatan *Rubaiyat of Omar Khayyam*, kaj sciigas nin ke li intencas eldoni la tradukon en la aŭtuno. Li uzas la versaĵon de Edward Fitzgerald. Bedaŭrinde ĉifoje spaco en "AE" malpermeses presadon de ia ekzemplo, sed ni certigas ke la laboro en la manoj de Daĉjo estas tre lerte farita. Nur unu kritikajeto ni deziras mencii pri la afero. Ni persone multe pli ŝatas la uzon de K anstataŭ Ĥ en la tradukado de Khayyam — Daĉjo uzas "Ĥajjám".

AMERICAN ESPERANTIST

G. ALAN CONNOR, *Editor*
114 West 16th Street
New York 11, N. Y.

THE EDITOR'S DESK

THE FIRST FREEDOM

An editorial in *The New York Sun*, Sept. 18, 1944, is titled "The First Freedom," and was inspired by the innumerable articles, speeches and congressional resolutions of recent date aiming at world-wide freedom of news — "the free flow of information." *The Sun* quotes from a preamble to a resolution, stating that world-wide freedom of information "will contribute to the knowledge of all peoples, nullify the effect of false propaganda and remove causes of misunderstanding among nations, thereby contributing to the prevention of war in the future."

The *American Esperantist* has long believed in the tremendous importance of "freedom of speech and expression — everywhere in the world" — The First Freedom. But the *American Esperantist* does more than just resolve and talk about it. Indeed, Esperantists *everywhere in the world* have been actively *putting it into practice*, and actively pointing out the absolute necessity for the easy, neutral interlanguage Esperanto, with which to implement the above resolutions. We urge every Esperantist, and invite every intelligent human, to acquaint himself with this vital problem — then get in and boost for the sole instrument, Esperanto, which can make world-wide "freedom of speech and and expression" possible and effective in its fullest sense.

CORRESPONDING EDITORS

Lorcán O hUiginn, parliamentary stenographer in Dublin, and national secretary in Eire for the International Esperanto League, will be a regular Corresponding Editor for *American Esperantist*. We await his articles and information with interest.

Mr. O hUiginn for Eire, and The Very Rev. Dr. John B. Kao for China, are the first of a group of eminent Esperantists who will contribute important interlanguage news from every part of the world. Dr. Wilhelm Solzbacher, internationally known as a lecturer on international relations, and profoundly versed in Esperanto, is our esteemed co-editor. Interlinguists everywhere may look forward to an *American Esperantist* which will present the best thought on vital problems of intercommunication and interchange for a unified postwar world.

MISSING IN ACTION

The July-October numbers of "AE" must be listed as wartime casualties. When we began the new "AE" we already had a handicap of two months delay facing us. But added to this were a series of hurdles which made it utterly impossible to try to catch up.

Firstly, our printer was given many urgent assignments to print foreign-language material for psychological warfare. All Esperantists will be happy to fore-go the usual summer numbers in the light of this fact. Then to make matters infinitely worse for Ye Editor, his co-editor and "better half," Doris Tappan Connor, fell seriously ill in August and was ordered to the hospital by our good Esperantist physician, Dr. Harris. Fortunately, Mrs. Connor is now far on the way to recovery — and arrangements for printing have improved, too. So it is, that elsewhere in this issue you will find a notice stating that all memberships and subscriptions will be extended four more months. No one will actually lose thereby, and our Editors appreciate your patience.

The Esperanto Association of North America

EXECUTIVE COMMITTEE

Dr. Cecil Stockard, *President*, Joseph Leahy, *Gen. Sec'y*, Armin F. Doneis, *Member*

President's Letter

The Executive Committee decided that it was impracticable to hold a Congress this year, therefore, I, as your President, feeling that personal contact would be a great help toward a more perfect collaboration between the Executive Committee and the Editorial Staff of A.E., decided to visit New York in person.

I arrived in New York on July 20th and stayed for ten days, spending part of nearly every day with Mr. Connor, and by the time we parted, as my train started southward, we felt that we knew each other much better and had come to see pretty well eye to eye on most matters pertaining to the Esperanto movement.

The results of my conversations with Mr. Connor will be reflected in coming numbers of A.E., and only a few of them need be mentioned here. A most important point is that E.A.N.A. and A.E. exist only to further the progress of Esperanto and to hasten its official adoption as the world-wide interlanguage. This point is to be stressed.

This is the period of greatest promise for us and it is more necessary than ever before that we concentrate our efforts on the people who will have the leading voice in bringing about the adoption of Esperanto as the official world interlanguage. By that I mean, those in official position or otherwise in the public eye, and also language teachers and others interested in higher education.

At the 1942 Congress in Detroit, arrangements were made to have war bonds and stamps given to EANA, the idea being that this would serve a double purpose, first, aid the Government in raising money and, second, provide a reserve fund for EANA which may be of great help in years to come. Let me urge you to give a bond or, if you feel that is too much, give as many stamps as you feel you can afford. An excellent idea, and one I am sure you will like, is this: Send your bonds or stamps early in December to be counted as a birthday present for Dr. Zamenhof (as you know, his birthday is December 15th). Make bonds payable to:

Mr. Joseph H. Murray, Route 6, 5935 Cherokee Ave.,
Dearborn, Mich., or

Mrs. Clara J. Quaraisi, 2316 Tyler Ave., Detroit, Mich.

and send them to the Secretary, Mr. Leahy, who will record them and turn them over to the Treasurer.

—CECIL STOCKARD

EANA HONOR ROLL

EANA acknowledges with thanks its indebtedness to the following members who unstintingly contributed supplementary funds for the support of its activities. This Honor Roll is for the fiscal year ending May 31, 1944. A number of familiar names not shown in this list will be found in the forthcoming Honor Roll for the fiscal year beginning June 1, 1944.

Armin F. Doneis, Chairman of Finance Committee.

P A T R O N S

Ernest G. Dodge (monthly)	Miss Josephine Kruka
A. S. Mellichamp (treble)	Los Angeles Esperanto Club
Pvt. Ted Crawford (double)	Fred H. McMann
Fritz Mitschke (double)	Joseph H. Murray
Charles Ramsay (double)	Esperanto Society of New York
William George Adams	Miss Roan U. Orloff
Clement N. Ayres	H. Elwin Reed
Dr. Luella K. Beecher	Mrs. Helen A. Scherer
Dr. F. W. Breth	Dr. A. M. Schwager
Detroit Esperanto Society	Lieut. Charles E. Simon
Armin F. Doneis	Dr. Cecil Stockard
Louis Dormont	Prof. Frank Tomich
Erick Ekstrom	Glen P. Turner
Dr. G. P. Ferree	George B. Wrenn
Thomas Goldman	Mrs. Flora Wyman
Mrs. Thomas Goldman	

S U S T A I N E R S

George W. Bailey, Jr.	Mrs. F. L. McDowell
Boston Esperanto Society	James H. Morrison
A. M. Brya	William Plampin
Prof. Edwin L. Clarke	Mrs. Clara J. Quaraishi
Armin B. Coigne	Sher M. Quaraishi
Willis A. Coons	Miss Grace Randolph
William A. Donaldson	Arthur E. Regal
Mrs. Mary Harlow Doneis	F. S. Rich
Paul Doubek	Harry G. Schatz
David N. Earl	Miss Mazah Schulz
Hirsh Ginn	Rev. James L. Smiley
David N. Gold	Miss Isabel Snelgrove
Frank X. Grasser	Prof. Joseph Tamborra
•Hans Julow	Herbert L. Thompson
A. F. Korrek	Miss May D. Van Sloun
Frank Kovarik	Mrs. Lee M. Wainman
George W. Lee	Dr. Blakeley R. Webster
	Harry White

Patron, \$10.00

Sustainer, \$5.00

Member \$2.00

LA VOKO DE LA HORO

W. SOLZBACHER

Dum la venonta vintro la Esperanto-movado sendube reaktiviĝos en multaj eŭropaj landoj, kie ĝi survivis nur subtere kaj pene sub la Nazi-tiraneco. Ĉie oni refondos klubojn, asociojn, gazetojn. Oni reorganizos kursojn kaj propagandon. Oni klopodos enkonduki la Zamenhofan lingvon en la lernejojn kaj rekomendi ĝian uzon en ĉiuj sferoj de la internacia vivo. Oni aŭdos nian lingvon denove en radio-programoj. Ni rajtas esti optimistaj pri la fervoro, la lerteco kaj la granda nombro de la eŭropaj Esperantistoj. Sed pli ol antaŭe ili deziras kaj bezonas helpon el ekstereŭropaj landoj, speciale el Usono. Ĉu la amerikaj Esperantistoj estos pretaj?

En la pasinteco — kial ne diri la veron malkaŝe? — Usono estis tute malgrava lando en la Esperanto-movado. De la Esperantista vidpunkto, Svedujo kaj Ĉeĥoslovakujo estis gigantoj kompare al la pigmeo Usono. EANA estis honte malgranda, kaj "Amerika Esperantisto" estis nekonata en rondo, kie Esperanto-gazetoj presataj en Nederlando, Brazilo kaj Japanujo ĝuis grandan reputacion.

Venis la persekutoj de Hitler kaj aliaj diktatoroj kontraŭ la Esperanto-movado, kaj venis la milito. La proverbo diras, ke inter la blinduloj la unuokululo estas reĝo. En ĉi tiu momento, kiam

milito kaj persekuto detruis preskaŭ ĉion en tiom da landoj, EANA aperos al multaj kiel grava asocio, "Amerika Esperantisto" kiel bela kaj impona gazeto, la usonaj Esperantistoj kiel gravaj, influhavaj kaj riĉaj helpontoj.

Alia fakto estas, ke kelkaj el la faktoroj, kiuj kaŭzis la malfortecon de la Esperanto-movado en Usono, ne plu ekzistas. Intereso pri internaciaj rilatoj estas multe pli granda ol antaŭe. Pro la milito Ameriko fariĝis "lingvokonscia", por uzi vorton de Profesoro Mario Pei de Columbia-Universitato en Nov-Jorko. La situacio fariĝis multe pli favora por Esperanto-propagando. Bedaŭrinde multaj ŝancoj perdiĝas, ĉar mankas kelkfoje propagandistoj, mankas tempo kaj mono. Sed aliaj ŝancoj venas kaj venos. Ni uzu kiel eble plej multajn el ili! La usonaj Esperantistoj devas aŭdi la vokon de la horo. Ili devas vidi, ke Usono troviĝas nun en privilegiita strategia situacio por la organizo de la paco kaj ke la usona Esperanto-movado troviĝas en strategia situacio por la venko de Esperanto kiel interlingvo de libera, paca kaj demokrata mondo.

Kiam internaciaj konferencoj diskutos la lingvan problemon, estas certe ke preskaŭ ĉiam kelkaj reprezentantoj de malgrandaj nacioj rekomendos Esperanton. Tio ofte okazis en la Ligo de Nacioj

kaj en aliaj organizoj. La delegitoj ĉiam respektoplene atendas la opiniesprimon de la "granduloj", inter ili la usonanoj. Se ili ne konas Esperanton aŭ havas nur konfuzan ideon pri ĝi, gravaj ŝancoj perdiĝos. Estas nia tasko konigi Esperanton inter tiuj, kiuj reprezentos Usonon en internaciaj konferencoj oficialaj kaj privataj.

Kvankam la nombro de la Esperantistoj estas malgranda en Usono kompare al la eŭropaj landoj, EANA povus facile duobligi, triobligi kaj eĉ dekobligi sian membraron, se ĉiuj Esperantistoj en Usono aliĝus. Kial ne paroli kaj skribi pri tio al ĉiuj viaj gemikoj? "Amerika Esperantisto" (kies abonprezo estas nur unu dolaro poĵare) devus trovi multajn abonantojn en rondoj interesataj pri internaciaj problemoj. Kial ne diskonigi la gazeton kaj varbi abonantojn por ĝi? Kial ne pagi por abonoj, al bibliotekoj? Kial ne vendi ĝin en institutoj, konferencoj kaj kunvenoj, kie internaciaj problemoj estas diskutataj?

En la internacia Esperanto-movado Usono povos kaj devos ludi pli grandan rolon ol antaŭe. Ni esperu, ke la rivaleco inter IEL kaj UEA povos esti forigata kaj ke unuigita Esperanto-organizaĵo povos eluzi ĉiujn eblecojn por la diskonigo kaj uzo de Esperanto en la postmilita rekonstruo. Por ludi pli gravan rolon, EANA bezonos, laŭ la demokrata principo,

pli multajn membrojn. Jen do alia kaŭzo necesiganta varbadon de novaj membroj.

La fakaj movadoj ankaŭ estas tre gravaj. La instruistoj, kuracistoj, juristoj, laboristoj, katolikoj, protestantoj, judoj, rotarianoj, poŝtmarkkolektantoj ktp. restarigos siajn Esperanto-asociojn kaj republikigos siajn gazetojn. Ili bezonos membrojn, kunlaboron kaj financan subtenon el Usono. La Internacia Cseh-Instituto, la libro-eldonejoj, eble la semajna "Heroldo", rekomencos funkcii. Esperantistoj en ĉiuj landoj deziras korespondi kun usonanoj. Post iom da tempo uzo de Esperanto en internacia turismo necesigos kunlaboron de usonanoj. La ĉiujaraj Universalaj Esperanto-Kongresoj okazos denove.

Multaj eŭropanoj havas la strangan ideon, ke en Usono oni trovas la monon sur la strato kaj ke ĉiuj amerikanoj estas riĉuloj. Fakte nur malmultaj el la usonaj Esperantistoj estas efektive riĉaj. Tamen estas vere, ke kompare al la ekstrema malriĉeco reganta en kelkaj eŭropaj landoj, multaj usonaj Esperantistoj estas relative "riĉaj" kaj povos facile pliiĝi sian Esperantistan budĝeton je kelkaj dolaroj. Ili povos fariĝi Patronoj aŭ Membroj-Subtenantoj de internacia Esperanto-organizaĵo. Ili povos doni monon por helpo al la Familio Zamenhof kaj al aliaj Esperantistoj, kiuj suferas pro la cirkonstancoj. En kelkaj eŭropaj landoj ekzistas ankoraŭ grandaj

kvantoj da bonkvalitaj Esperanto-libroj. Ilia vendo havigos kapitalon por rekomenci Esperantogadon. Kial do ne fari la proponon, ke en Decembro, en la Tago de la Esperantista Libro, ĉiu amerika Esperantisto decidu elspezi dum la venonta jaro certan

sumon da mono — la plej altan sumon, kiu estas akordigebla kun lia financa situacio — por subteni la nacian, internacian kaj fakan Esperanto-movadon, aboni gazetojn, aĉeti librojn kaj helpi ĉiumaniere en la rekonstruo de nia movado en la tuta mondo?

SOMERA KONFERENCO

D-ro Cecil Stockard Vizitis Nov-Jorkon

PAULINE KNIGHT

La Prezidanto de EANA, D-ro Cecil Stockard, alvenis en Nov-Jorko la 20-an de Julio. Nia vigla Prezidanto tuj komencis sieron da konferencoj kun la Nov-Jorka esperantistaro. La 21-an de Julio, D-ro Stockard interkonsiliĝis kun la redaktistaro de la "AE" ĉe la Hotelo Nov-Jorkano. La ĉeestantoj estis D-ro Stockard, S-ro Connor, D-ro Solzbacher, D-ro Kao, S-ino Knight, S-ro Knight, S-ro Elsasser kaj S-ro Vathis. Estis ĝenerala interkonsento ke la "AE" estas la plej grava ligilo inter la Estra Komitato, la esperantistaro kaj la neesperantista mondo. Ĉiuj akordiĝis pri la tuja bezono por propagandiloj. Ankaŭ, laŭ interkonsento, mankas bona lernolibro al loge ilustrita kaj bindita. Por la gazeto "AE", estas necese akiri pagitajn reklamojn, korespond-

anoncojn, k.t.p. La disvolviĝo de la gazeto estas viv-grava al la esperanta movado, kaj pro tio la Estra Komitato invitas ĉiujn sendi sugestojn konstru-kapablajn.

La 25-an de Julio, D-ro Stockard partoprenis kunvenon ĉe la restoracio "Colucci". Inter tiuj kiuj esprimis ĝojon je la interkonatiĝo kun D-ro Stockard estis la jenaj reprezentantoj de kluboj: S-ro Naging de la Nov-Jorka Societo, S-ino Bortnick de la Klubo Harmonio, kaj S-ro Schatz de la Bruklina Klubo. S-ro Connor de la Esperanta Interlingva Asocio agadis kiel ĉefseĝulo. D-ro Stockard gratulis la Nov-Jorkajn grupojn pro ilia forta subteno por la movado kaj "AE". La kunveno fermiĝis kun tre interesa magia prezentado de D-ro Stockard, kiu je ĉi tiu kiel je aliaj okazoj montris ke li havas talenton eksterordinaran.

TRIANGULO DE LA MORTO

W. SOLZBACHER

La freneza ideo venis al ni, ke ni povus preni tiun aeroplanon kaj forflugi al libera lando. Mi neniam pilotis aeroplanon; Beno kaj Georgo estis same senspertaj. Kiel en febra sonĝo niaj manoj serĉis butonon, kiu funkciigus la motoron. La motoro restis morta. Hodiaŭ mi scias, ke neniŭ estus forlasinta tiun aeroplanon, se ĝi estus estinta en bona ordo. Sed en tiu momento ni ne estis normalaj homoj. Ni trovis la aeroplanon en kampo, proksime al Lombartzijde, survoje al Dunkirko (Dunkerque), en tiu 28a de Majo de 1940, kiam la belga armeo kapitulis kaj la trupoj de Hitler rapide marŝis okcidenten. Kugloj kaj grenadoj fajfantaj super niaj kapoj memorigis nin, ke ni estis inter la batalfrontoj, en tiu regiono, kiu estis por kelkaj horoj "nenies lando". Mi estis unu el tiuj malsataj, lacaj, ĉifonvestitaj, sendefendaj aĉuloj, kiuj malespere atendis iun miraklon por saviĝi el la infero.

Neniŭ miraklo okazis pri la aeroplano. Senluziigite ni klopodis atingi la Ijzer-riveron. Britaj kaj francaj trupoj estis je la alia bordo, kaj unu ponto nedetruita ŝajnis promesi savon. La distanco al Dunkirko estis malpli ol 12 mejloj. Mi havis amikojn tie. Kiel ofte, survoje al Londono aŭ revenante de tie al Luksemburgo aŭ Parizo, mi estis tie, inter Esperantistoj! Mi estis farinta pa-

roladon en la bela domo de la Komerca Ĉambro, por la Dunkirka Esperanto-Societo. La prezidanto estis haveninĝeniero. Ni do iru al Dunkirko! Sed estis neeble atingi la ponton. Kugloj fajfis ĉirka niaj oreloj. Mi metis poŝtukon, kiu iam estis blanka, sur bastonon kaj diris al miaj kunuloj, ke ili iru kun mi alte sur la dunoj, tiel ke la trupoj vidu, ke ni venas kun amikaj intencoj. Sed la ratatat de maŝinpafilo elrevigis nin. Neeble! Kion fari? Ni komencis la vojon returne.

Ni havis neniun klaran ideon pri la milita situacio kaj ne sciis, ke en Dunkirko ni estus estintaj en muskaptilo. Eĉ ne ĉiuj soldatoj povis enŝipiĝi por iri al Anglujo. Mia Esperantista amiko, la haveninĝeniero, estis unu el la malmultaj nesoldatoj, kiuj sukcesis forveturi. Unu jaron poste mi revidis lin en Marseille, kaj ni interŝanĝis raportojn pri niaj aventuroj. . . .

Vespero venis. Ni estis lacaj. Ni ne timis bombojn kaj grenadojn. 18 tagoj da milito estis farintaj nin fatalistaj pri tiuj danĝeroj, de kiuj oni ne povas forkuri. Sed ni timis la maŝinpafilojn de la malalte flugantaj aeroplanoj, kiuj serĉadis iujn vivajn atakobjektojn. Kaŝu vin! Jetu vin teren! Defendo kontraŭ ili ne estas hazardo, sed arto — arto sennerviga kaj laciga.

Niaj nazoj flaris ion bonan.

Ĉu alia trompo kiel la aeroplano? Ne, tio estis veraodoro de supo, de viando, de io nepriskribebla bona por malplena stomako. Miraklo! Jen tuta soldatkuirejo, ega kaldrono kun supo entenanta viandon, terpomojn, rizon kaj fabojn. Kun raŭka krio ni atakis ĝin, prenante pecojn da viando en niajn manojn, trinkante el alumina soldatpelvo la supon, furioze maĉante fabojn kaj terpomojn kiel senanimaj bestoj malsategaj. La artileria fajro, kiu komencis plifortiĝi, kaj la bomboj, kiuj falis multnombre sur la regionon de la ponto, lasis nin indiferentaj. Francaj trupoj, kiuj estis rapideme retiriĝintaj trans la Ijzer-riveron, regalis nin per manĝo, kiun mi neniam forgesos.

En Middelkerke, vilaĝo de fiŝkaptistoj kaj, en "bonaj tempoj", de turistoj, ni vidis kandellumon en kafejo. Virino kun du infanoj estis en la kuirejo. "Ĉu vi havas ion por manĝi aŭ trinki?" demandis Beno. Ni ne estis vere malsataj, sed kion oni povis demandi por komenci konversacion? "Ni havas panon", diris la mastrino, "kaj — kelkajn botelojn da ruĝa vino".

Ni trinkis la vinon, penante forgesi la travivaĵojn de la tago. "Ĉu vi vidis la germanojn?" demandis timeme la mastrino. "Oni diras, ke ili estas en Bruĝo?" "Ne multajn, nur unu grupon da motorbiciklistoj!" "Kaj ĉu vi vidis la ŝipojn?" "Kiajn ŝipojn?" "Britaj militŝipoj estas tute proksimaj",

diris la virino. "Ili certe bombardos..." La marŝ-marŝ, de trupkolono aŭdiĝis de tute proksime. Silente la mastrino elblovis la kandelon. Tra la mallumo, stranga fajro brilis el la vino. Kiam la bruo de la prusaj botoj malproksimiĝis, Johano, kiu venis al nia grupeto dum la manĝado el la soldatkuirejo, levis sian glason kaj diris: "Vivu la morto!" Mi respondis: "Vivu la vivo!" La vorto estis la malo, la penso estis la sama.

La mastrino donis al ni la ŝlosilon de apuda domo, kies enloĝantoj estis forlasintaj la belgan marbordon. Ni dormis en litoj, bonaj, molaj litoj, sed la dormo ne daŭris longe. La britaj militŝipoj komencis bombardi la germanajn trupojn, kiuj antaŭeniris en la regiono, en kiu la belga armeo kapitulis. Ni do estis en vera triangulo de la morto. La triangulo estis formata de la Norda Maro, el kie pafis la britaj militŝipoj, la Ijzer-rivero, malantaŭ kiu la francoj kaj angloj uzis sian artilerion por protekti la enŝipigon de siaj trupoj, kaj la germanoj venantaj de Bruĝo. En la triangulo jam estis kelkaj germanaj patroloj, sed ankoraŭ ne solidaj trupmasoj.

Mi ne diros, ke mi estis sentima en tiu nokto, sed dank' al Dio nia grupeto restis viva kaj sana. Johano havis razilon — mia propra razilo kuŝis sur la fundo de la maro, en bombdetruita ŝipo en la haveno de Ostendo.

Ni razis kaj lavis nin kaj fariĝis iom pli homsimilaj. Por vivi aŭ por morti? Ni ne sciis. Sed la fakto ke la "bumbum" de la kanoj malpliĝis, donis esperon.

En la mateno ni daŭrigis nian piedvojaĝon, forlasante la marbordon. Ni baldaŭ estis inter tiuj centmiloj da belgoj, kiuj reiris al siaj domoj, aŭ al la ruinoj de tiuj domoj. Ni vidis la germanan armeon, kiu moviĝis al la marbordo kaj la Ijzer-rivero. Unu divizio post la alia. La infanterio estis konfiskinta biciklojn (en Belgujo preskaŭ ĉiu posedas biciklon). Trupoj, aŭtomobiloj, kanoj plenigis la ŝoseon. Ĉiu bombo ĵetita sur ĝin en tiuj horoj estus detruinta amason da militmaterialo. Sed eĉ ne unu brita aŭ franca aeroplano aperis. Oni rakontis strangajn historiojn pri mistera magneta forto, per kiu la germanoj detruis aeroplanojn kaj tankojn. La triumfo de la Nazi-tiranoj ŝajnis senfina.

La bela urbo Bruĝo, feliĉe ne detruita per bomboj, estis plena de germanaj trupoj. La vivo ankoraŭ ne estis tute adaptita al la novaj cirkonstancoj. "Vidu, jen via nomo!", Georgo alvokis min. En montrofenestro de librovendejo troviĝis, en bone videbla loko, la nederlanda eldono de unu el miaj libroj, forte kontraŭ-hitlera! Eble ankoraŭ iu aĉetos ĝin antaŭ ol la Gestapo venos. . . .

Post malmulte da tempo ni estis gastoj en Esperantista familio. La patro, la patrino kaj kvar

gefiloj estis Esperantistoj. La plej aĝa filo, Paŭlo, unu el miaj bonaj amikoj, estis aktiva en la Flandra Ligo Esperantista, kaj mi estis farinta paroladon en ĝia Bruĝa grupo, laŭ lia invito. La patro kaj la patrino, politike iom diferencaj de la gefiloj, estis membroj de la Reĝa Belga Ligo Esperantista kaj de ĝia tre granda Bruĝa grupo. Nun, en la uragano de la milito kaj en urbo ĵus invadita de malamika armeo, estis granda ĝojo por ni, havi amikan lokon, kie oni povis ricevi inteligentajn informojn anstataŭ la fantaziaj onidiroj, kiujn oni aŭdis ĉie. Ni interparolis Esperante kaj kelkfoje, pro miaj kunuloj, france, kaj ricevis multajn bonajn konsilojn. Paŭlo helpis nin trovi restojn por la nokto. Ni dormis sur pajlo en katolika lernejo, inter centoj da rifuĝintoj, kaj kompetenta flegistino prizorgis Johanon, kies piedoj aspektis kiel senformaj sangaj buloj. En la mateno ni havis bonan matenmanĝon ĉe la gastema familio Esperantista. Poste ni daŭrigis nian piedvojaĝon en la direkto al Bruselo kaj al nekonata estonteco. . . .

Kelkajn monatojn poste, kiam mi malespere serĉis eblecon eliri el Belgujo, mi ricevis poŝtkarton skribitan en Esperanto de Marie-Rose, filino de la Bruĝa familio. Ŝi diris: "Ni ofte pensas pri vi. Ni esperas, ke vi restos viva kaj sana kaj efektivigos viajn planojn". Du semajnojn poste mi estis ekster la belga landlimo.

BRAZILA ESPERANTO-KONGRESO

DORIS T. CONNOR

Malgraŭ milita tempo, la agema Brazila Esperantistaro organizas grand-skalan Esperanto-Kongreson, okazonta en Aprilo 1945 en Rio-de-Janeiro. La Prezidanto de Brazilo, Getulio Vargas, akceptis esti la alta patrono de la Kongreso. La Honora kaj Protektanta Komitatoj estas kolekto de imponaj nomoj kaj titoloj kiuj respegulas la gravajn fakojn de la Brazila registaro kaj kultura vivo.

La Deka Brazila Kongreso estas en tre kapablaj manoj, inter kiuj estas la eminentaj kaj viglaj samideanoj: *D-ro A. Couto Fernandes*, ĝentila kaj senlaca Prezidanto de la Brazila Ligo Es-

perantista; *D-ro Carlos Domingues*, modesta sed diligenta Vic-Prezidanto de BLE; kaj *S-ro I. Gomes Braga*, fervora batalanto por nia afero.

Al la samideanoj en Nord-Ameriko, mi konsilas ke vi subtenu la Dekan Brazilan Kongreson de Esperanto. Montru al niaj tre efikaj kunlaborantoj en Brazilo ke vi aprobas ilian gravan laboron. Aliĝu al la Kongreso aŭ kiel *subtenanto* po \$2.50, aŭ kiel *simpla membro* po \$1.00. Vi ricevos ĉiujn eldonaĵojn de la Kongreso. Sendu vian kotizon rekte al Brazilo, aŭ pere de *Amerika Esperantisto* en Nov-Jorko.

Seeds Before Harvest

When the war-news subsides in our daily papers, and international communications are reestablished, we can expect new interest in the Inter-language. The Membership Committee is getting ready to direct that new interest to Esperanto, and to help mobilize it for the local Esperanto clubs and societies.

To capitalize on this wave of interest, and to channelize it into a fruitful strengthening of our movement is the goal of the Membership Committee. In order that there may be an abundant harvest, we all are aware that there must first be plenty of good seeds. Your Membership Committee is now prepared to furnish those seeds in the form of concise, dignified and persuasive leaflets that present in convincing manner the merits of Esperanto. We urge our organizations and members to avail themselves of this stock of virile, inexpensive seeds. Let them be broadcast everywhere in America; let them find lodgement in fertile soil, where

the sunshine of interest and the rain of necessity will bring forth the buds.

Each of these effective leaflets will bear the address of some club or individual, so that when the seed sprouts, it may be nurtured and cultivated until the mature fruit appears. Then we can prevent the harvest from going astray. Then you can enlist the new adepts and mobilize them for the further spread of Esperanto.

Urge your organization to avail itself of this service. Canvass your membership and take up the matter in your next meeting. Determine how many hundreds or thousands of copies you can distribute efficiently, and send for your supply.

Tell us how many, and give us the correct name and address that should appear on the leaflets. Send \$1.00 for 200, or \$6.50 for each thousand copies. Sample copies mailed on request. *A. F. Doneis, Chairman,*
Membership Committee,
Box 105, Pharr, Texas.

MALLONGA HISTORIO DE ESPERANTO

VERKITA DE ERNEST DODGE

(*Daŭrigo*)

Redaktista Noto: Ĉi tie troviĝas la dua el historia serio pri Esperanto, en kvar sinsekvaj partoj.

TRIA PERIODO 1900-1907

La jaro 1900 signis por la nova lingvo kaj ideo komencon de multe pli rapida disvastigado. Dum tiama tutmonda foiro en Parizo staradis budo por montado de Esperantaĵoj, aranĝita de rusaj Esperantistoj. Pluraj eminentaj francoj, jam antaŭe interesitaj, komencis ekde tiam gvidadon de gravaj poresperantaj laboroj. Inter ili estis la nomoj Sebert, Lambert, Louis de Beaufront, Meray, Cart, kaj Bourlet, kune kun svisa profesoro, Privat, kaj belgoj, Moch kaj Lemaire. La pariza eldonisto, Hachette, entreprenis eldonadon de Esperantaj libroj. Dum tiu periodo ili aperigis multajn librojn.

Esperantistoj komencis pli ofte vojaĝadi alilanden kaj buŝe uzi Esperanton internacie. En 1905 okazis la unua internacia kongreso de Esperantistoj, kun 700 partoprenantoj el ĉiuj anguloj de Eŭropo. Tre ĝojiga okazo! D-ro Zamenhof parolis al entuziasma aŭskultantaro, kaj li solene eldiris la supermirinde belan "Preĝo sub la Verda Standardo."

Por garantiĝi al la lingvo stabilecon kaj ordigitan evoluon, oni

starigis Lingvan Komitaton, kiu tiam enhavis 95 spertulojn.

Ĝis tiam la pure literaturaj verkoj en Esperanto estis preskaŭ ĉiuj tradukaĵoj, kun nur malmultaj kaj mallongaj originalaj rakontoj. Fine en 1907 aperis la unua originala longa romano, "Kastelo de Prelongo."

Sed malantaŭ tiu eksteraĵo de tre kontentiga progreso, iu kaŝita agado, subtila kaj perfida je karaktero, estis sin preparanta por ataki la unuanimecon de la Esperantistaro. Tio eksplodis en 1907.

KVARA PERIODO 1907-1914

Estas kuriza fakto ke, kvankam uzantoj de iu ajn nacia lingvo toleras kaj eĉ defendas en la gepatra lingvo plej grandajn malregulaĵojn, (ekzemple, "mouse, mice," "am, was, been," "good, better, best," "rain, rein, reign," "though, tough, cough, hiccough, plough, through"!) ili tamen post lernado de artefarita lingvo tute simpla kaj sen malregulaĵoj ofte komencas kritiki la lingvon kaj imagi ke ili mem estus povintaj elpensi lingvon pli "perfektan." (Tio estas, pli konforman je siaj propraj preferoj, sed eble samtempe pli malkonforman je gustoj de multaj aliuloj.)

Ni jam rimarkis ke la unua lukto inter la ekzistanta Esperanto kaj la ŝanĝemuloj okazis en 1892-94; kaj la tiama demando estis decidita favore al la originala formo de la lingvo, per voĉdonado de la Esperantistoj. Tiun decidon la granda plimulto akceptis kaj trovis tute kontentiga. Sed restis pluraj malkontentuloj. Ili formis komploton por ŝanĝi la formon de la lingvo kaj doni al ĝi novan nomon, "Ido." La detaloj de la komploto estas multe tro longaj komplikitaj por tiu ĉi konciza historieto. Sed estas notinde, ke la proponantoj de la ŝanĝoj ne agadis malkaŝe kaj honeste. Ili agadis ruze kaj kaŝeme. Louis de Beaufront — antaŭe ŝajne fidela Esperantisto, kiun D-ro Zamenhof sendis al konferenco por anstataŭi sin mem kiel klariganton kaj propagandanton de Esperanto,—estis mem la aŭtoro (kune kun S-ro Couturat) de la "Idaj" ŝanĝproponoj, sed li ne konfesis tion ĝis la sekvanta jaro.

Tiuj malagrablaj okazintaĵoj komenciĝis en 1907. Ili okazigis ioman skismon en la vicoj de Esperantistoj. Sed, kvankam S-ro de Beaufront estis riĉulo, kaj kvankam tre multe da mono estis elspezita por propagandi Idon, (multe pli da mono ol Esperanto iam povis elspezi), Ido neniam gajnis grandan klientaron. Malgraŭ la "Idistiĝo" de pluraj antaŭaj gvidantoj de la Esperanto-movado, ne pli ol 5% de la Esperantistoj

fariĝis partianoj de la ŝanĝita lingvo.

Ĉar la nunaj pli novaj Esperantistoj ofte konas preskaŭ nenion pri Ido, krom ĝia nura nomo, estos oportune klarigi iomete la tiel nomatajn "plisimpligojn" de Esperanto, proponataj de la iamaj Idistoj. La gramatikon de l' substantivoj kaj adjektivoj ili en la komenco fakte plisimpligis (sed samtempe malriĉigis), forigante la akuzativon kaj la adjektivajn finaĵojn "aj", "an", "ajn". Sed samtempe la gramatikon de la verbo ili faris multe malpli simpla ol en Esperanto. Ĉar ili elpensis novajn formojn de la verbo. Ekzemple: "skribabas", (estas skribinta); "skribabos" (estos skribinta); "skribesas" (estas skribata), ktp. Ili komplikigis la personajn pronomojn diversmaniere; ekzemple, per uzo de tri formoj de la tria persono en pluralo. T.e., anstataŭ la Esperanta vorto "ili" la Idistoj havis tri vortojn, "ili, eli, oli", el kiuj "ili" signifis nur pluralon de virseksuloj, "eli" estis por inoj, kaj "oli" nur por aĵoj.

Kaj rimarkinde estas, ke la Idistoj, kiuj komencis agadon kiel ŝanĝemuloj kontraŭ Esperanto, baldaŭ montris sin ŝanĝemuloj inter si mem kaj ekdisputadis pri eblaj pluj ŝanĝoj,—ŝanĝon post ŝanĝo. Kvankam ili en komenco forigis pluralon de adjektivoj, ili baldaŭ renkontis oftan neceson por distingi la pluralon; do ili reinventis pluralan adjektivon, sed en du formoj, kun finaĵoj "i" kaj

“ai”. Ankaŭ ili adoptis “le” kiel pluralon de la artikolo “la”. Eĉ la akuzativon ili rekomencis ofte uzi.

Fine, la Idistoj ne estis kontentaj je la unuforma infinitivo, “skribi”, sed havis tri infinitivojn, nome “skribar” por nuntempo, “skribir” por pasinto, kaj “skribor” por futuro. Ili ankaŭ rompis la regulecon de l’ Esperanta akcento. Ĉar la tri infinitivoj havis akcenton sur la lastaj silaboj, — “ar”, “ir”, “or”. Kaj vortoj kiel ekzemple “familio” kaj “avenuo” havis akcenton sur la *dua* silabo antaŭ la lasta. Entute la pretendo de la Idistaj ŝaĝemuloj ke ili “plisimpligis” Esperanton estis iluzia kaj trompa.

Ido neniam havis uzantojn egalajn al eĉ 10% de la tiamaj Esperantistoj; kaj post la milito de 1914-18 ili havis preskaŭ neniujn. Tamen la brua diskutado de la tiamaj Idistoj kaŭzis dubon en multaj koroj pri la tuta interna-

cilingva movado. Ĝi estis grava frapo kaj portempe malrapidigis la disvastigon de Esperanto.

Sed spite ĉio, Esperanto ja progresis inter 1907 kaj 1914. Novaj kaj gravaj libroj eldoniĝis, novaj societoj fondiĝis en novaj landoj. Fondiĝis ankaŭ la Universala Esperanto-Asocio, per iniciativo de Hector Hodler, nelacigebla Sviso. La U.E.A. starigis en centoj da urboj ĉirkaŭ la mondo — pli poste en preskaŭ du mil — “delegitojn”, kiuj estis Esperantistoj pretaj servi samideanojn diversmaniere ĉu per korespondo aŭ dum vojaĝa vizito. S-ro Parrish, el Los Angeles, vizitis 25 eŭropajn landojn, propagandante la urbon Los Angeles per Esperantaj prelegoj — grava pruvo de la vivanteco de la lingvo. Kaj sukcese okazis ĉiujare la Universala Esperanto-Kongreso, kun elmontrado de entuziasmo kaj unueco.

(*Daŭrigota*)

Soldatoj Lernas Esperanton en Italujo

La bela suno itala disradias sur ĉiun estaĵon. La lago ŝajnas trankvila, rebrilante ĉian figuraĵon kiel spegulo. La birdoj pepas kaj ĉirpas.

Ne estas facile konstrui bildon tian pri Italujo nun milite ŝirita. Ni pensu pri pacaj aferoj inter la nacioj — pri komuna lingvo inter la nacioj.

Mi estas unusola homo, sed tamen mi deziras plenumi mian respondecon kiel Esperantisto. Do, mi komencis varbi en mia kaj aliaj rotoj, kaj inter

unuopaj soldatoj. La “Ruĝa Kruco” donis al mi lernej-ĉambron, kaj dissendis anoncetojn pri nova klaso Esperanta. Tiu klaso nun funkcias tute kontentige. Ne havante lernolibron, mi mem verkis ĝin, kaj la lernantoj kopias en kajerojn. Por modelo mi uzas la Biblion.

Post kelkaj semajnoj la klaso finos la kurson, kaj tuj komenciĝos nova klaso, por fari pli da Esperantistoj.

— *Kaporalo Davido Jagerman*

NEKROLOGO

EDWIN C. REED

La 31-an de Majo, 1944, mortis en Vaŝingtono, D. K., S-ro Edwin C. Reed, Esperanto-pioniro kaj kunfondinto de la Esperanto-movado en Usono. Li komencis sian laboron por Esperanto en Bostono en la jaro 1903, kaj partoprenis en la unua Usona Esperanto-kongreso en Chautauq, N.Y. Dum tiu kongreso li, kun aliaj Esperantistoj organizis la grupon "Esperanto-Asocio de Nord-Ameriko". Li estis la unua sekretario de la Asocio kaj efike daŭrigis la eldonadon de la gazeto, "Amerika Esperantisto". Estis ankaŭ en Chautauqua kie li kaj la bonkonata Esperantistino, Ivy Kellerman, renkontiĝis. Poste la du geedziĝis kaj fariĝis vere Esperantista paro. S-ino Reed estas la aŭtoro de kelkaj tre famaj Esperanto-lernolibroj.

Kiam la Sesa Universala Kongreso de Esperanto okazis en Vaŝingtono en 1910, estis ili kiuj kapable prizorgis pri la multegaj laboroj kaj oficialaj klopodoj. Ĉe la Kvina Internacia Kongreso en Barcelono, Hispanujo, li oficiale reprezentis la Usonan registaron. Li kaj S-ino Reed gvidis la unuan grupon de Amerikaj Esperantistoj al la Sepa Kongreso en Antverpeno.

Post longa kaj senlaca laboro por Esperanto li fine retiriĝis de aktiva agado pro malsaneco. La lastan semajnon de la monato Majo ĉijare li suferis kormalsanon, post kio li neniam resaniĝis.

Nian kondolencon ni sendas al la edzino, Ivy Kellerman Reed, kaj al la filo, Erik Kellerman Reed, arkeologo ĉe la Nacia Park-Servo — nun en la armeo.

S-ro Roland W. Ruff, Route 2, Box 233, St. Albans, W. Va., baldaŭ eldonos pamfleton, "Pri Okcidenta Virginio", kiu priskribos la Statajn Parkojn. Poste sekvos tri aliaj eldonaĵoj. (Vidu anglan anoncon aliloke). S-ro Ruff konsilas jene: "Tiu pamfleto estos sendata senpage al Esperantistoj ĉie, post ricevo de leteropetanta ĝin. Sed ĉar mi devas prizorgi pri la enpoŝtigo mi petas de la Esperantistoj du helpojn — (a) Skribu leteron petante la pamfleton ne nur al mi, sed ankaŭ unu al la 'Editor, West Virginia Conservation, Charleston, W. Va.' kaj mi petas . . . skribu tute en Esperanto! (b) Enmetu en la leteron al mi, 3c poŝtmarkon por helpi al la elspezo pri la sendado de la pamfleto." Certe en tiu grava praktika propagando ĉiu Esperantisto helpos.

★ ★ ★

Denaska Esperantisto Ernesto Kovary, nun soldato en Francujo, estas filo de la fervora ĉekoslovaka samideanino *Irma Kovary*, nun loĝanta en Usono. Ŝi rakontas ke Ernesto lernis Esperanton kiel sia unua lingvo en la hejmo. En Francujo li nun loĝas sur la herbejo, kolektas agarikojn en la montoj, kaj kuiras ilin por si kaj la kunuloj. Li kaptas fiŝojn en la rivero kaj bakas ilin en oleo.

★ ★ ★

Novaj Esperanto-klasoj: Grava por nia afero estas la laboro de Esperanto-instruistoj. *F-ino Elsa Steinmetz, Sioux Falls, S. D.*, organizis sukcesplenan kurson enhavanta preskaŭ 25 personojn. Plejparte ili estas anoj de la "Klubo por Komercaj kaj Profesiaj Virinoj". — Alia bona novaĵo estas pri entuziasma Esperanto-klaso sub la gvidado de *S-ino Ruth H. Hart, Waterloo, N. Y.* — Kaj Esperanto-studrondo troviĝas bone organizita de la lojala esperantistino *S-ino Anna Kincaid, Portland, Oregon.*

VERA ESPERANTISTO

Esperantujo bezonas verajn Esperantistojn same kiel diversaj nacioj bezonas verajn civitanojn.

Vera Esperantisto distingigas de la Duon-Esperantisto per sia amo kaj sindono al la movado.

Vera Esperantisto estas konvinkita idealisto.

Li perfekte scias la fundamenton de la lingvo kaj firme ĝin tenas kaj ne atentis la susurojn pri la reformo.

Li uzas Esperanton en ĉiuj okazoj. Li legas Esperantajn librojn kaj abonas Esperantajn gazetojn, oficialajn aŭ kulturajn. Li aliĝas al la Esperantaj organizoj kaj ĉeestas la kunvenojn kaj partoprenas Esperantajn kongresojn por praktiki la lingvon kaj progresigi la aferon. Li korespondas kun la samideanoj de aliaj landoj per Esperanto por akiri informojn utilajn kaj sciojn, kaj por kreskigi la fratecon kaj amikecon inter la samideanoj diverslandaj.

Vera Esperantisto neniam forgesas disvastigi la lingvon. Li parolas pri Esperanto dum la konversacioj kun amikoj. Li diskonigas Esperanton en la kluboj kaj asocioj kies membro li estas. Li verkas artikolojn pri Esperanto en la lokaj aŭ naciaj gazetoj, se li povas; li disdonas Esperantajn flugfoliojn kaj propagandilojn inter la konatuloj. Ĉiam kaj ĉie, li diligente kaj diskrete semas la ideon pri la mondlingvo.

Vera Esperantisto kondukas laŭ la spirito de la "interna ideo" de la Universala Harmonio kaj interpopola fratiĝo. Lia patriotismo Esperantista estas Homaranismo. Li ne celas propran profiton nek disputas pri la bagateloj. Li volonte oferas sian tempon, monon kaj energion al la movado. Kaj li kredas je la fina triumfo de Esperanto.

Verkita de PASTRO J. B. KAO
Julio 1944, Nov-Jorko

LA PICEOJ

Charles Keeler

Noktiĝas; la picarbar' silentas;
Ĉe montorand' lunlumas; voĉoj gnome
Susuras; plaŭdas riveret' fantome;
Falanoptil' vok-voke jen lamentas.

Nun siajn kandletojn priatentas
La Vestaj steloj. Blovas dolĉ-arome
Kaj kantas ĥore zefirar'. Ĉiome,
Ho nokto, vian benon mi korsentas.

Ĉar mi konstruis tie ĉi altanon,
Branĉaron sonĝinvitan, de parfumo
Incensa; pinoj ŝirmas la divanon
Flustrantaj; brilas ĝi sub lunolumo.

Naturo estos gast' familiara.
Sub Dia gard' mi dormos, nokto kara!

Esperantigis Fred L. Wharff

ESPERANTO BOOKS

Uncertain transportation makes it difficult to get books from Europe or South America, and our orders are filled in small lots. If your order is not filled within 48 hours, it is because we are waiting for shipments.

PRACTICAL GRAMMAR OF ESPERANTO, Ivy Kellerman-Reed. A favorite all over the world for many years. For class or self-instruction	.75c
ESPERANTO HOME STUDENT, by James Robbie. Splendid for class or self-study. Pocket size and a favorite with the service men in camps	.25c
PRACTICAL ESPERANTO, by Wm. S. Benson. For self-instruction. It is unique with its 650 illustrations	.25c
UNIVERSALA ESPERANTO METODO, by Dr. Wm. S. Benson. This book is a wonder. "The only book of its kind in the world." 11,000 pictures. Two full-page tables of the pronunciation of the Esperanto alphabet in 36 languages. Correlatives in 35 languages. Complete index. 555 pages	\$4.00
AMERICAN POCKET DICTIONARY, by Carl Froding. 80 pages of Esperanto-English and English-Esperanto. An indispensable little pocket companion	.30c
ESTU PRETA, by George J. Falgier. A splendid <i>key</i> , with grammar, and considerable fundamental teaching	.10c
"LA ESPERO," Esperanto Song. Words and Music. Double sheet 8 x 11. Every Esperantist should have it. Sung at all Esperanto meetings	.15c or 2 for .25c
"LA VOJO." Esperanto Song. Single sheet. With translation.	.10c or 3 for .25c
EDINBURGH DICTIONARY. A world favorite. English-Esperanto and Esperanto-English. 288 pages	\$1.00
STEP BY STEP IN ESPERANTO, by M. C. Butler. One of the world's best.	
Cloth covers	\$1.00
DICTIONARIES. Just received, Millidge \$3.50,	Fulcher & Long \$2.50
STARS. No more of the metal stars, advertised in some text-books, due to priorities.	
INDIAN BEAD STARS, white bead background with green star in center	.45c
HOME STUDENT RECORDS—made in Europe. No more available.	
"LIFE OF ZAMENHOF" (English) \$1.00. "VIVO DE ZAMENHOF" (Esperanto)	\$1.25
"ESPERANTO INTERNACIA", by Ann E. Beatty. Over 300 hymns, original Esperanto and translations of well-known English hymns	.45c
"ESPERO" and "NAPOLAJ NOKTOJ". Songs on 10 in. Record	\$1.00

YOUR MEMBERSHIP IN E. A. N. A. WILL BE APPRECIATED

Membership, with "American Esperantist". \$2.00 per year. And if you also wish membership in the International Esperanto League, with the *Jarlibro* (Yearbook Encyclopedia of Esperanto Activities), \$3.00. For the "Esperanto Internacia" (all-Esperanto official organ of I. E. L.) add \$1.00 to either of these memberships. Total for all above, \$4.00.

I..... Date.....

apply for membership in the Esperanto Association of North America, and enclose subscription (indicate class and amount) .....

.....

ESPERANTO ASSOCIATION OF NORTH AMERICA

1410 H St., N. W., Washington, 5, D. C.

**ESPERANTISTAS HISPANICOS
DE NUEVA YORK**

announce an

ARTISTIC FESTIVAL

and

GRAND BALL

Casa Galicia de Unidad Gallega

313 West 59th Street, New York City

Sunday, November 19th

Program at 5 p.m. — Dancing from 8 to 12

MUSIC BY 'ORQUESTA A. TAIN'

Authentic Spanish Dances, Music, Songs

Dr. W. Solzbacher Speaks in Spanish

"All the Color and Verve of Old Spain"

Staged by Modern Spanish Esperantists

Gentlemen \$1.00 — Ladies 75c

Information from

FLOREAL CONCHADO

Esperantistas Hispánicos de Nueva York

212 Clinton Street, Brooklyn 2, N. Y.

Esperanto — for Interamerican & International Good Will
WBYN broadcasts event in Spanish and Esperanto
Week of November 12, 8-8:30 p.m.